

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ.
Abonament: 500 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

CUPRINSUL:

Prof. D. Antal: Legiferarea Sfatului de pace.
fl. m.: „Anastasia Șaguna“, conferință de profes.
univ. Dr. Ion Lupăș.
Prof. Dr. G. L. Muntean: Noua dreptate.

Ajutorarea săracilor din parohiile ort. din Cluj.
Pr. Săndulescu: Spicuri și gânduri din conferința de toamnă a preoților din tr. Câmpeni.
Cronică. — Comunicate oficiale.

Legiferarea Sfatului de pace.

Dăunăzi, vorbind cu un prim-procuror dintr'un oraș apropiat, despre năcazurile dela sate, ca om de legi, mi-a descris — plin de sinceră mâhnire, — perderile morale și materiale ce le îndură țărâna noastră din cauza obiceiului de a se judeca pentru toate nimicurile. Sunt comune unde împresuarea este o adevărată patimă. Pentru o pricină de nimica, care cu un dram de bunăvoință s'ar putea aplană, fac procese care îi costă o avere, în cheltuieli și timp pierdut, ca la urmă să nu câștige nimic, doar satisfacția ambiției de „a-l da la avocat, ca să-l învețe minte“. De învățat minte, nu învață nici unul, nici pârătorul nici pârâtul, ci când li se ivește un nou prilej o iau d'acapo, în roluri inversate.

La sfârșitul discuției conchidea că, ar fi bine să se institue la sate, — chiar legiferându-se — un feliu de *comitet de judecată sătesc*, compus din preot, învățator, primar și câțiva fruntași, „oameni cu judecată“, pe la care, în mod obligatoriu, să treacă toate pricinile ivite în sat. Nouăzeci de procente din aceste pricini s'ar putea aplană și oamenii ar fi scutiți de atâta cheltuială de energie morală și bănească, până la istovire. Apoi judecătorii de ocol să nu primească nici un proces, până ce ceice se judecă nu dovedesc că au trecut mai întâi pela comitetul de judecată sătesc.

În felul just și documentat cum a pus această chestiune, l'am aprobat întru toate, comunicându-i că biserica noastră de mult a și pus în practică aceste comitete de judecată, sub numirea de „*sfaturi de pace*“, dând rezultate absolut satisfăcătoare. Preoții noștri cari le au înființate și s'au trudit ca să funcționeze și să aducă sentințe obligatorii, știu de ce mare folos sunt credincioșilor noștri, câte procese zadarnice au împedecat și mai ales în câte familii au restatornicit pacea și buna înțelegere.

Di prim-procuror încălzit de această idee, cum este în bune raporturi de prietenie cu actualul ministru de justiție, mi-a spus că are să-i propună de a introduce, în noul cod penal, care se pregătește, acest nou for de judecată sătesc, care să funcționeze onorific, însă obligator, în fiecare comună rurală. Această inovație ar aduce servicii neprețuite din toate punctele de vedere, poporului nostru dela sate.

Am scris acest articol pentru a evidenția importanța sfaturilor de pace, apoi pentru a aduce aminte dlui prim-procuror să facă propunerea dlui ministru de justiție, născută într'o discuție întâmplătoare, însă enorm de importantă, dacă va ajunge să fie înțeleasă și legiferată.

Prot. D. Antal.

„Anastasia Șaguna“.

— Conferință de prof. univ. Dr. ION LUPAȘ. —

Duminecă 17 Ianuarie a. c., distinsul profesor al Universității Clujene, *Dr. Ion Lupăș*, a vorbit în ciclul conferințelor aranjate de Soc. Ort. Naț. a Femeilor Române, — despre Anastasia Șaguna vrednica româncă și mamă a marelui Șaguna.

În aceste vremi când atâtea curente caută să captiveze pe femei pentru idealuri cu totul străine — dacă nu chiar potrivnice firii sale — în febra contemporanului haos de orientări feminine — evocarea unei personalități feminine ca și cea a Anastasiei Șaguna, care și-a făcut un cult din creșterea odraslelor ei în dragostea de neam și strămoșească lege — poate să indice cel mai sublim ideal în direcția căruia să se cristalizeze toată energia și dragostea maternă.

Distinsul conferențiar, în magistrala sa expunere, extrem de bogată în farmecul amănunțelor și amintirilor înduioșătoare — a stăruit în deosebi asupra dârzei lupte ce Anastasia a susținut-o cu stăruință eroică împotriva stăpânirii habsburgo-catolice, care din durerea altora voia să-și procure sie-și pricină de satanice satisfacții — răpind niște suflete, dela vatra sufletului strămoșesc ortodox — în schimbul unui „blid de linte“.

Anastasia Șaguna, fca lui Anastasiu Mihail Nuci, descendent din coloniile de români macedoneni așezați cam pe la 1600 în diferitele centre ale Austro-Ungariei, s'a născut la anul 1785 în Mișcolț, unde există un puternic nucleu de români macedoneni, înstăriți prin ocupațiile lor negustorești.

La vârsta numai de 17 ani, s'a căsătorit cu negustorul văduv, Naun. Această căsătorie, Dumnezeu a binecuvântat-o cu trei odrasle, Evrete, Ecaterina și Anastasiu — acesta din urmă născut la 20 Dec. 1808. Calvarul pentru Anastasia însă de acum începe. Soțul său încurcat în afaceri negustorești scăpătă la sărăcie, trece în taină la confesiunea romano-catolică, împreună cu copiii — îndemnat fiind de arhiepiscopul Ștefan Fischer de Eger — care, probabil i-a promis ajutoare, dacă va trece.

Anastasia aflând de această târguială, luându-și copilașii a părăsit pe Naun, și s'a așezat la părintele său Anastasiu.

Copiii ajungând însă la vârsta de școală, au fost luați cu puterea de către stăpânire și crescuți în școale catolice.

Anastasia în disperarea ei de a-și vedea copilașii răpiți dela sufletul ei și a strămoșilor, a bătut până la ușa împăratului cu jalbe — dar fără rezultat.

Dragostea de mamă însă nu cunoaște piedeci. Negăsind înțelegere la cei de sus, pentru durerile ei de mamă — a găsit-o în sufletul copilașilor săi — pe care le-a crescut în așa fel, încât atunci când au ajuns la majorat ca să poată dispune singuri de soarta lor — adică la 18 ani și o zi, primul pas al fiecăruia a fost revenirea la legea strămoșească. La această îndreptățită satisfacție pentru încercatul suflet al Anastasiei, se mai adaugă și faptul că cel mai iubit dintre copii ei — Anastasiu — spre a se putea devota în întregime neamului și Bisericii pe cari l-a învățat mama sa să le iubească atât de mult — se călugărește fiindu-i rezervat neîntrecutul rol pe care l-a îndeplinit ca Mitropolit al Românilor din Ardeal.

Cu conștiința sfintei datorii de mamă, împlinite — în vârsta de 51 ani, Anastasia moare, fiind înmormântată de vestitul scriitor preot Ioan Teodorovici în cimitirul „Kerepesi“ din Pesta, în cripta familiei unchiului său Grabovsky, dela care a avut mult sprijin.

Conferința aceasta atât de impresionantă prin cuprinsul ei a fost viu aplaudată de selectul auditor ce a urmărit-o cu mare atențiune.

fl. m.

Pentru preoții din Munții Apuseni, „Universul“ de Miercuri, 27 Ian. c., scrie:

„Dat fiind situația de mizerie a preoțimii din țara Moților (Munții Apuseni), Înalt Prea Sfințitul Patriarh Miron a intervenit personal la ministerul de finanțe cu rugămintea ca, de precădere, să ordonanteze preoțimii din Munții Apuseni și celor ce sunt în aceeași situație, din restul țării, măcar o parte din salariul în restanță pe mai multe luni, ca astfel să poată face față cel puțin nevoilor traiului zilnic. — Apoi a intervenit pe de o parte la ministerul cultelor, iar pe de alta la cel de domenii ca să reia în studiu chestiunea improprietății cu sesii de pământ a preoțimii din Munții Apuseni, rugând în deosebi pe cei dela domenii ca să dea și preoților de acolo, câte o sesie de pământ, fie în alte părți unde se află rezerve disponibile, sau să le dea câte o sesie de pădure de care acolo

este destulă, astfel încât să-și poată procura cel puțin mămăliga și pâinea de toate zilele, fiindcă în acele părți sărace veniturile din epitrahil sunt ori inexistente ori foarte mici.“

Din partea noastră dorim ca, după intervențiile nenumărate ale P. Sfințitului nostru Episcop și ale parlamentarilor ortodocși, n'au fost considerate, cel puțin această intervențiune dela locul cel mai înalt să fie cu rezultat atât la ordonanțarea salariilor restante cât și la împrumutarea cu pământ sau pădure.

„PREDICA DE PE MUNTE“

Noua dreptate.

(Matei 5, 21—6, 34.)

b) Adulterul, Mat. 5, 27—32.

„Auzit-ați că s'a zis celor de demult: să nu preacurvești.

Iar eu zic vouă: că tot cela ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, iată a preacurvit cu dânsa întru inima sa.

Iar dacă ochiul tău cel drept te smintește pe tine scoate-l pe el și îl lapădă dela tine, că îți folosește ție ca să piară unul din mădularele tale și nu tot trupul tău să se arunce în gheenă.

Și dacă mâna ta cea dreaptă te smintește pe tine, taie-o pe ea și o lapădă dela tine, că îți folosește ție ca să piară unul din mădularele tale și nu tot trupul tău să se arunce în gheenă.

Iarăși s'a zis: că cela ce-și va lăsa femeea sa, să-i dea ei carte de despărțenie.

Iar Eu zic vouă: că tot cela ce-și va lăsa femeea sa, afară de cuvânt de curvie o face pe ea să preacurvească, și cela ce va lua pe cea lăsată preacurvește“.

Al doilea exemplu luat de Mântuitorul pentru a evidenția greșita interpretare rabinică a Legii este porunca a 7-a din „Decalog“. În lege este precizat: „să nu preacurvești“ Ex. 20, 14. Moise deci interzice împreunarea sexuală a bărbatului (fie căsătorit, sau nu) cu femeia, (indiferent de starea ei civilă) în afară de căsătorie. Rabinii au deviat de la acest senz al Legii. Pentru ei adulter este numai împreunarea sexuală a unui bărbat (căsătorit sau june) cu logodnica, sau soția altuia,¹⁾ nu însă și cu oricare altă femeie.²⁾ Ce-i mai mult referă porunca Legii numai la fapta împlinită, adulterul consumat, nu și la pofta internă, cauza primară a adulterului. Poftea n'ar constitui o vină, pânăce nu se exprimă în fapta împreunării sexuale

ne permise. Această mentalitate o găsim exprimată în explicarea lui Abarbanel din introducerea la „Decalog: „Mulți însă sunt de părerea, că gândurile inimii nu sunt păcătoase, în afară de lucrurile serviciului divin“; și în tratatul Kiddușin p. 40, 1 se spune: „Nici cel mai dezvoltat gând, Dumnezeu nu-l socotește de faptă“.1) Practica era normată după aceste idei.

Iisus combate concepția juridică externă despre moralitate, concepție încetățenită la rabini, prin cuvintele: „cine privește la femeie pofbindu-o a și săvârșit adulterul cu ea în inima sa“. Accentuează mai mult pofta neînfrânată din care izvoarește adulterul. Voind a respecta porunca a 7-a, trebuie să înabușim mai întâi pofta internă a desfrâului. Alimentarea acesteia este o contribuție condamabilă, la realizarea faptei în extern: „Cel ce singur ațâță pofta, fără a fi silit de cineva, acela dă drumul fiară să pătrundă în lăcașul liniștit al sufletului. Aceasta însă nu mai este o manifestare a naturii, ci o vină proprie a ușurătății“.2)

Argumentarea Mântuitorului este identică cu cea din exemplul prim. Precum mânia este mama crimei, la fel pofta este mama adulterului.

Nici în acest caz Iisus nu poate fi acuzat de intenția de a schimba Legea desăvârșindu-o. Feliul cum el privește senzul poruncii, este singurul adevărat. Dovada o găsim în versul de încheiere al Decalogului (Ex. 20, 17): „Să nu poțtești femeia deaproapelui tău...“

Înfrânarea poftelor o ilustrează prin două exemple: „Dacă ochiul tău cel drept te smintește, scoate-l și-l aruncă...“; „Dacă mâna ta cea dreaptă te smintește, taie-o și-o aruncă...“ (Mat. 5, 29—30). Din încopcierea ideilor, o interpretare verbală a exemplurilor, este absolut imposibilă. Probabil avem de a face cu un fel de vorbire, tuturor înțelegibil în acea vreme. Ideea care stă la temelie acestei expuneri figurate, o putem înțelege ușor: Te împinge ceva, vrea să spună Mântuitorul, spre păcatul adulterului, prin voință îndepărtează-l chiar dacă ți-ar fi atât de drag, precum îți este ochiul cel drept, sau mâna cea dreaptă, chiar dacă ar trebui să suferi durerea, pe care o îndură cineva la scoaterea unui ochi, sau amputarea unei mâni. Precum este mai bine pentru corp să piardă unele dintre cele mai nobile membre ale sale, decât să piară corpul în întregime, la fel și pentru cetățeanul împărăției divine este mai bine să abdică

¹⁾ cf. Steinmann „Bergpredigt“ p. 49. Tholuck „Bergrede“ p. 181.

²⁾ Hrizostom „Hom. 17“ cf. Steinmann „Bergpredigt“, pag. 50.

¹⁾ Lietzmann, II, 190; Weisz-Bousset, 264; Zahn „Evg. des Matth.“ 235.

²⁾ Bischoff „Jesus und die Rabinen“ 39, 44.

de cele mai superioare bunuri la aparență, decât prin aceste să fie sedus să săvârșească adulterul.

Dupăce Mântuitorul arată cum concepe respectarea poruncii a 7-a soluționează și mult discutata problemă a divorțului. Legătura dintre aceste două chestiuni, Hrizostom o atribuie convingerii lui Iisus că în divorț vede o nouă formă de adulter. Punctul de plecare este dispoziția Legii: „Deși va lua cineva femeie și va locui cu ea, și va fi de nu va afla har înaintea lui, pentru că a aflat în ea lucru urât, să-i scrie ei carte de despărțenie și să o dea în mâinile ei și să o slobozească pe ea din casa sa.

Și ea ducându-se se va putea mărita după alt bărbat. Dt. 24, 1—2.

Autorul Legii când fixează această dispoziție ține cont de următoarele împrejurări. Poporul său este poligam. Femeia este considerată ca un bun, care poate fi schimbat după bunul plac. Este o convingere unanimă, că femeia mai cu seamă din punct de vedere religios-moral stă pe o treaptă foarte de jos. Această convingere cu toate că omenirea a avansat mult în dezvoltarea culturală, iudeul o păstrează încă și azi. În rugăciunea lui de dimineață spune: „Lăudat fii tu Dumnezeu vecinic, stăpâne al lumii, că nu m'ai făcut pe mine o femeie“.¹⁾

De aci rezultă că legăturile de căsătorie nu pot fi solide. Poligamia este o instituție potrivnică dezvoltării normale a unui popor. Însuși nucleul societății, familia, prin poligamie devine un organism șubred. Nu mai poate fi vorba de o dezvoltare a vieții morale în astfel de împrejurări.

Moise vrea să desființeze poligamia. Ridică legătura dintre bărbat și femeie la un nivel mai înalt, decretând în principiu, admisibilitatea unei singure căsătorii. Autoritatea care supraveghează executarea acestei dispoziții este Dumnezeu. Însuși Dumnezeu, sfințește actul căsătoriei, prin crearea unui bărbat și unei femei. De teamă, ca nu cumva această măsură, care întrerupe o practică îndelungată, care a pătruns în sânge, să nu trezească o opoziție, care să zădărnicească, întreaga operă de asanare morală a poporului ales, legiuitorul, printr'o nouă dispoziție, pentru anumite cazuri dă posibilitatea divorțului.

Desfacerea căsătoriei este validă numai prin așa numita carte de divorț. După Fl. Josefus, cartea de divorț este o asigurare pentru femeie, dată de bărbatul ei, că pe viitor nu mai are nici un

drept asupra ei și că se poate căsători cu un alt bărbat.¹⁾

Cuprinsul unui astfel de act eră cam următorul: „Eu N. N. te las pe tine N. N. soția mea. Și aceasta să-ți fie cartea de despărțenie, în baza căreia tu te poți căsători cu cine dorești“.²⁾ Scopul instituirii legale a cărții de despărțenie cu toate acestea este de a îngreua cât mai mult posibil desfacerea căsătoriei. E și logic. Erau pe acele vremi atât de puțini cari știau scrie. Cel avizat să deie aceasta carte, trebuia să alerge mult până găsea omul, care să-i facă acest serviciu. Ori acesta în cele mai multe cazuri era preotul, care se opunea din răsuputeri la desfacerea căsătoriei cuiva. Era o mândrie să poată împăcă, cât mai mulți împricinați.

(Va urma)

Prof. Dr. G. L. Muntean.

Ajutorarea săracilor din parohiile ortodoxe din Cluj.

Mizeria crește din zi în zi tot mai mult și în măsura aceasta și sprijinul Bisericii lui Christos trebuie să fie tot mai efectiv în toate domeniile vieții omenești. Programul acesta îl urmează de câțiva ani Biserica ortodoxă din Cluj și acțiunea sa filantropică dă cele mai binecuvântate roade.

Într'adevăr, mulțumită concursului unor oameni de suflet, în preajma sfintelor sărbători ale Crăciunului, mulți oameni săraci au primit ajutoare însemnate în bani, haine și alimente. Astfel au binevoit să contribuie cu bani: P. Sf. Episcop Nicolae 500 Lei, Societ. Femeilor ort. rom. 2000 Lei, dna Atena Solovin 500 Lei, dna N. N. 200 Lei, dna Manasse Dima 200 Lei, N. N. 100 Lei, N. N. 100 Lei, darul M. S. Regelui 200 Lei. Dl Ioan Vlad, episcop al bisericii, precum în fiecare an, astfel și acum a trimis o mare cantitate de alimente, încât s'a putut împărți la peste 60 de persoane. Tot dânsul a mai dat 2 perechi de haine bărbătești, dl Simion Vlad o pereche de haine, dna Dr. Bucevschi 5 kg. făină și zahăr, dna Silvia Simu colaci și haine, dna Boer colaci, dl Dr. Laurian Gherman 50 colaci, dna Olga Ionescu pe lângă 510 Lei și alimente a mai trimis caiete și creioane pentru copii. Au colectat dna Nastasia Și-

¹⁾ H. Einstädter „Deutsche Übersetzung zum hebräischen Gebetbuche“, Frankfurt a. M. 1916, 3.

²⁾ Ant. 4, 8. cf. Feiten „Neutestamentliche Zeitschichte“ I. 432.

³⁾ Strack-Billerbeck 303—312.

pos 1115 Lei, iar oficiul parohial a colectat 2230 Lei. Fondul disponibil pentru ajutorarea cu bani a săracilor a fost în acest an în valoare de 17.671 Lei.

Din această sumă s'a dat pentru elevii săraci dela Școala primară Nr. 3 din Cluj 1000 Lei, iar pentru grădina de copii Nr. 7, suma de 500 Lei. În anul acesta s'a căutat să se ajute în deosebi oamenii cari din vina împrejurărilor au ajuns într'o situație rea și au copii numeroși. Aceștia li s'a împărțit suma de 13.131 Lei.

Împărțirea darurilor s'a făcut Miercuri, 23 Decembrie 1931, la orele 10, după sf. liturgie ținută de parohii Aurel Mușat și I. Cociuban. La sfârșitul liturghiei pr. protopop Nicolae Vasiliu a ținut o predică, mângâind pe cei disperați din cauza greutăților și învățându-i să țină la Biserica lor sfântă și bună deopotrivă pentru toți.

Pentru acești sărmani credincioși ziua aceasta a fost un moment de cucernică reculegere, iar aceia, cari prin obolul lor au contribuit la această frumoasă și creștinească mângâiere, au simțit adâncă mulțumire sufletească de a fi putut săvârși o asemenea faptă bună.

CONFERINȚE PREOTEȘTI ȘI CERURI RELIGIOASE

Spicuri și gânduri din conferința preotească de toamnă a tractului Câmpeni, ținută în parohia Gârda-de-sus.

13 Octombrie 1931. Zi frumoasă în toată puterea cuvântului. Un pod rupt, ne face ca cei 5 km. ce ne despart de locul destinației să-i facem apostolește. — Fericită ocazie. Inchiși între două șiruri de munți ce anevoie se desfac pentru a lăsa loc Arieșului și drumului ce-i imită fiecare cotitură, ne urmăm calea printre tinere păduri de brazi ce aci par că ne închid calea, aci se transformă în frumoase defileuri ce-ți încântă ochiul. Nu te mai sature absorbind cu nesat plăcutul miros de rășină proaspătă. Și dacă verdele închis al pădurilor de brazi, nu s'ar da un moment la o parte, ca să-ți arate ochiului o panoramă de un pitoresc încântător: Biharia se profilează majestos, în imaculată haină de iarnă de un alb strălucitor, nici n'ai crede ochilor când calen-

darul ți-ar arăta luna Octombrie... Atât de cald și bine este.

Dar... un șunet plăcut și cunoscut ce se îngână cu vuetul apei ce spumegă asvârlită din piatră'n piatră, îți răscolește amintiri dulci din dimineți de sărbătoare și simți chemarea lui; când veselă, când melancolică pierzându-se spre crestele pietroase. Și îndată, printre vârfurile de brad, tainic își ridică crucea, clopotnița biseri-cuței de lemn din Gârda-de-sus. Câțiva pași, și iată-ne în fața ei. O singură aruncătură de ochi și în simplitatea ei, vezi vremurile de bejenie și sărăcia populației. Ne strecurăm câte unul pe minusculele uși și dăm într'o încăpere semiobscură, un mediu prielnic pentru piositate. Se face serviciul invocării Duhului Sfânt și trecem în școala de alături pentru a ne desfășura l-a parte din program.

Prea C. Păr. Protopop, deschide ședința printr'o distinsă cuvântare, evidențiind valoarea conferințelor preotești, ridicându-le la valoarea de tribunale de regenerare spirituală, momente sublime de consultații dogmatice și pastorale. Menționează reaua credință a unor preoți cari văd în ele, ceva oficial ce i-ar perturba în interesele lor particulare și recomandă un spirit nou și fecund, și își arată credința într'o schimbare la față pe câmpul idealismului creștin. Dă cetire temei dată de Ven. Cons. eparhial Cluj: „Cum îți pregătești credincioșii pentru Sf. Taină a mărturisirii și cuminecării, cum îi tratezi în decursul mărturisirii și ce canoane dai la diferite păcate, vârste și sexe?” Dar presimțind antagonismul ce va produce între preoți discuția acestei teze: de o parte preoții bătrâni, conservatori, dârji apărători ai tradiției, ce mai aduc în plus și experiența; iar de altă parte preoții tineri ce văd lucrurile cu ochiul prezentului, ce citesc în fața mulțimii dorința de ceva mai viu, mai activ, care s'o absoarbă din valul de rigiditate ce ncearcă să mecanizeze simțurile, aducând în luptă elanul tinereții, în idealul de a într'onă un creștinism curat debarasat de atâtea rituri străine ce s'au sedimentat în decursul veacurilor îngreund cultul extern, propune ca lucrarea să fie cetită și de preoți bătrâni și tineri.

Primul citește lucrarea pr. Mihail Iancu-

Suprapietri. Venerabila figură, cu părul alb ca neaua munților. Cu toată ființa încordată, așteptăm ca cele câteva decenii petrecute în slujba altarului să ne destăinuiească, o întregă normă de pastorație, adevărate sentințe eșite din experiență, momente sublimе de reconverție din viața păstoriiilor... dar, s'a purtat prea sgârțit cu curiozitatea noastră. O lucrare foarte bună, studiată, cu citări scripturistice bogate, dar nu pentru subiectul dat. Și-ar fi avut rostul când tema s'ar fi pus la impersonal: Cum ar trebui să se facă mărturisirea.

Urmează pr. Ioan Todea-Arieșeni. Un om care trăește mai bine de un sfert de veac filosofia lui Carlyle: „lucrează și nu desperă“. Poate cea mai adâncă filosofie a vieții: muncind te apropii de adevăr, inactivitatea te îndepărtează de realitate. Evocă primii ani de preoție când într'o conferință se dase acelaș subiect de azi și într'un mod captivant, face apologia luptei dintre idealism și realitate: câte gânduri, câte lupte lăuntrice, câte năzuințe în mintea tânărului „teolog absolut“ de acum 25 ani. Vedea viitorul în culori optimiste, pentru ca la primul pas în viață, să se lovească de indiferența acelor cărora trebuia să le fie păstor. După ce în câteva cuvinte ne face întregul plan al lucrării ne roagă să-i îngăduim a ceti o lucrare făcută în particular, dar care stă în strânsă legătură și chiar completează tema dată: „Care sunt cauzele pentru care preotul nu reușește în misiunea sa“.*) Cunoșcând spiritul de observație și maturitatea cu care C. Sa scrutează viața din parohie s'a primit propunerea cu o însufletire unanimă.

Ca să pot face o dare de seamă fidelă, asupra acestei lucrări mi-ar trebui timp și spațiu. Să stai timp de mai bine de o oră sub vraja puterii de expunere a cunoștințelor sistematice de istorie, de psihologie populară, de folklor și a unei forme literare impecabile, nu ști de unde să te apuci ca să faci un rezumat scurt și concis. Dar lucrarea C. Sale aduce o revoluție în credințele noastre de până acum. Suntem niște oameni paradoxali. Am fost obișnuiți a ne numi cei mai buni creștini, când în schimb poporul nostru habar n'are de me-

tafizica creștină. Și trebuie să ai curaj atăzi, ca să poți spune adevărul: din niște puritani, din niște pravoslavnici, dintr'o trăsătură de condei să faci atei. Vina nu-i a C. Sale. Primum prea multă educație obiectivă în școală: formule de viață, formule de gândire, până și formule de simțire. Ai părăsit școala, te trezești în viață fără nici un echilibru în vuetul acesta haotic și nesigur. Atunci tu mașină ce funcționezi după porunca altuia, în loc să privești viața cu ochii tăi, alergi la formulă: ce a zis cutare? și aceia-i la fine axiomă. Deci să nu ni se pară curios, dacă cineva în urma unui proces de conștiință și după minuțioase cercetări, vine cu argumente veridice, pentru a răsturna întreg sistemul nostru de formule de până acum. Să ne ocupăm puțin de fondul acestei lucrări. Evidențiază legătura ce există între indiferentismul nostru religios și originea noastră etnică: din doi strămoși ritualiști prin excelență, cum au fost Dacii și Romanii, cum am putea pretinde să se nască un popor entuziasmat de mistica religioasă. După câteva ipoteze foarte juste asupra originii actelor de cult extern ale poporului român, ne aduce un bogat material folkloristic, din care respiră spiritul de persiflare a actelor sfinte și a persoanelor bisericesti. Intr'o admirabilă încheiere își face confesiunea de credință și are speranța că adevărurile aduse în lucrarea sa, vor fi un punct de reper, în noua direcție ce trebuie să ia mișionarismul în parohie.

După o pauză de 5 minute se dă cuvântul preotului Radu Buteleanc-Vidrăde-sus, ca exponent al noii generații. Un preot tânăr ce-și cunoaște datoria și munceste. A prins pulsul vremii și vede că nu e suficient numai a posedă o diplomă ce-ți dă dreptul la un oficiu, ca apoi să mucigăești într'un „dolce far niente“. Incepe lucrarea cam timid, ca orice om ce vede că ese din convențional, pentru a redă mai apoi viguros, noul suflu ce trebuie să călăuzească în biserică: activismul. Preconizează în pregătirea credincioșilor catehizația. Deci se află pe calea cea bună: inițiind pe credincios din copilărie în misterele creștine, matur va ști să le respecte. Cunoștințele vor decurge în mod normal din domeniul închipuirii în al rațiunii, ne-

*) Rugăm pe pr. I. Todea să ne-o trimită ca s'o publicăm. N. Red.

tezind deci calea spre idealul „credo ut intelligam“. Foarte mulțumitor a atins chestiunea în punctul III al conferinței: „Ce canoane dai la diferite păcate, vârste și sexe?“ Iși păstrează dreptul pe care biserica îl lasă la latitudinea duhovnicului, de a delibera asupra aplicării canoanelor și remarcăm faptul că, susține ca punct suprem și o condiție sine qua non, pentru refacerea morală: pietismul și milostenia, — două perle ale creștinismului. Prima cuprinde îndatoririle către Ființa Supremă și către noi înșine, a doua către aproapele. S'a descărcat foarte lăudabil de însărcinarea ce i s'a dat, de a reprezenta și susține prin lucrarea sa tendințele misionarismului ortodox, de o activare a vieții creștine, prin metode adecuate la starea de fapt, tendințe pe care preoțimea tânără au început să și le însușească.

Dându-se apoi cuvântul la critică, s'au ridicat și de oparte și de alta, cuvinte și pro și contra. Iar la propuneri pr. Ioan Todea, susține ineficacitatea împărtășaniei pe patul de moarte, la cel ce o viață n'a cercetat biserica din rea voință. Prin urmare preotul n'are nici o obligație față de el.

Apoi, pentru a nu se termina conferința într'o atmosferă grea ca după o luptă cu învinși și învingători, Prea C. păr. protopop S. Furdui, ia cuvântul de închidere. Cu un remarcabil spirit de quintesență, triază întreagă lucrare, stăruind în punctele ce ar putea da loc la confuzii. În câteva reflexiuni sentențioase, omul de înaltă vibrație sufletească, ca un doctrinar convins și conștiincios ortodox, cu multă abilitate tradează viabilitatea tradiției bisericii noastre în aspectul ei veridic și etern, în care rezidă toată măreția, rezistența și disciplina noastră confesională, și care nu se poate mlădia după toate vicisitudinile și veleitățile vieții evolutive. Dura lex, sed lex. Încheie aducând elogiul preoților bătrâni, pe care-i respectă ca pe niște veterani ai lui Christos și e bucuros că și acum îi vede apărând cu demnitate integritatea așezământului divin, dar întreaga ființă și-o îndreaptă către preoțimea tânără: să mobilizăm toate forțele și cu o izbucnire spontană să eșim la luptă. Cu sufletul călit în flacăra divină a sf. Euharistiei și cu abnegațiune să pornim la reîncreștinarea sufle-

telor, netezind calea către mesagiul lui Christos: „urbi et orbii“. Și atunci munca noastră va fi încoronată cu bucuria optimă și indestructibilă: „cine slugă bună și credincioasă... intră întru bucuria Domnului tău“ Mat. 25, 24.

După câteva comunicări oficiale, a luat sfârșit conferința la orele 10 seara.

14 Octomvrie, Cuvioasa Paraschiva. — Aerul aspru al dimineții, te face să strângi haina mai tare pe tine. Dar un contrast plăcut ți se prezintă ochiului: pe măsură ce negura se ridică spre culmile înalte, printre rariștile de brad, pe pătucile în serpentină se văd coborând oameni spre biserică. Doară-i sărbătoare mare jos în sat la biserică „tăți popii dela Câmpeni în sus or venit să ne slujească“. Un sobor de 7 preoți împreună cu P. C. Păr. Protopop, au săvârșit sf. liturghie, iar ceilalți au luat loc la strană. Predica a ținut-o pr. Ion Gligor-Ponorel. Disecă câteva pasaje din evanghelia zilei, pentru a ajunge la punctul dorit: vremelnicia celor trupești și grija pentru suflet care este nemuritor, esența ideal creștină din troparul Sfintei. De remarcat un lucru puțin comun, ca după 43 de ani de preoție într'o parohie retrasă de munte, să te presinți cu o predică superioară și ca tehnică și ca fond; dar nu omiletica te învață a predică, principalul e să cunoști Sfânta Scriptură și să ai putere de simțire. După sf. liturghie s'a slujit în curtea bisericii sfințirea apei celei mici și Taina sf. Maslu la o adunare de aprox. 500 credincioși. (Acesta fiind sezonul când majoritatea Moșilor sunt plecați prin țară în exploatarea produselor lor lemnoase). La sfârșit ia cuvântul P. C. Păr. Protopop și în cuvinte înălțătoare arată misiunea venirii noastre în mijlocul poporului. Recomandă statornicie în credință bisericii noastre ortodoxă ca singură păstrătoare fidelă a adevărilor eterne și respect față de ierurgiile bisericii și slujitorii ei cum și față de legile țării cari decurg din inspirația divină. Prin stropirea credincioșilor cu apă sfințită și ungerea cu unt de lemn, s'a încheiat și partea misionară a programului.

*

După masa comună, la orele patru s'au despărțit toți la ale sale, urmând ca pe viitor să ne întâlnim într'o altă parohie,

legând verigă de verigă, lanțul misionarismului nostru intertractual.

Aducem cele mai vii mulțumiri venerabilului preot Simeon Morcan din Gârda-de-sus pentru ospitalitatea cu care ne-a primit în decursul celor două zile ale conferinței.

Pr. Săndulescu.

CRONICĂ

Ziua de 24 Ianuarie, aniversarea unirii principatelor române, în Cluj a fost serbată cu o doxologie, săvârșită la ora 11 de către P. On. protopop N. VasIU, On. preoți A. Mușat și I. Cociuban și diaconul V. Bogdan, în fața reprezentanților autorităților civile și militare și a unui numeros public. Protopopul N. VasIU, în cuvinte frumoase și însuflețite a evocat însemnătatea acestui mare act istoric, cât și rolul ce l-a avut biserica și credința la desăvârșirea lui. — Liga Culturală a aranjat la Teatrul Național un festival artistic, la ora 10 a. m., la care au participat școlarele.

Evenimentul cel mai important, întâmplat în ziua de 24 Ianuarie c., a fost recepția dela Palatul Regal a membrilor Ordinului Ferdinand I., decorație întemeiată pentru răsplătirea celor ce prin scris, vorbă sau fapte au contribuit în mod remarcabil și recunoscut de toată lumea, la unirea tuturor românilor. Cum discernerea acestor „viteji ai idealului național” s'a făcut prin prisma politică, s'au strecurat și mulți „viteji politici”, unii până la 1918 dezertori, bachiari foști renegați ai idealului național. Indignarea ce a provocat decorarea lor s'a repetit și de astădată, manifestată în articole de presă, pretinzând rectificarea gradelor de decorație după măsura meritelor naționale, nu confesionale și de partid.

O danie bisericii din Tg.-Lăpușului. Dna Jantea și dl Savel Borșan, judecător în Tg.-Lăpușului, au donat capelei noastre de acolo o frumoasă evanghelie legată în piele și un liturgier — în valoare de două mii Lei — întru duhovnicească pomenire a lor și a părinților lor. E o danie care a

umplut de bucurie pe toți bunii noștri creștini din parohia Tg.-Lăpușului, cari în ziua de Bobotează la apelul fostului lor administrator parohial și protopopesc, au dorit ca toți laolaltă să le cumpere. Oferindu-se dl judecător Borșan, că le cumpără dsa singur, cu banii deja colectați s'au achitat alte cărți rituale. Bunul Dumnezeu să le răsplătească, iar altora să le servească de pildă.

PARTEA OFICIALĂ

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

Nr. 539—1932.

Comunicat Oficial
către toate oficiile protopopești și parohiale.

În urma unei nouă adrese primită dela Ministerul Instrucțiunii și Cultelor sub Nr. 5556—428 din 25 Ianuarie crt. în legătură cu circularul nostru Nr. 316 din 17 Ianuarie crt. comunicat oficiilor protopopești aducem la cunoștință pe aceasta cale tuturor oficiilor protopopești și parohiale în subordine, că Regia Autonomă P. T. T. a dispus să se menție până la 15 Februarie 1932, aceiași modalitate ca și în trecut pentru aprovizionarea cu timbrele speciale necesare corespondenței oficiale așa cum prevede instrucțiunile publicate de noi sub Nr. 2672 din 28 Martie 1930 în „Renașterea” Nr. 14—1930.

Cluj, la 28 Ianuarie 1932.

Consiliul eparhial.

Nr. 512—1932.

Comunicat.

Ministerul Instrucțiunii și Cultelor a dat prefecturilor județene sub Nr. 152757—931 următorul ordin:

„Domnule Prefect, Avem onoare a Vă face cunoscut că în viitor nu se vor mai da autorizații pentru congresele religioase, decât cu aprobarea Ministerului, căruia i-se va trimite și programul discuțiilor cu numele și calitatea vorbitorilor”.

Comunicăm aceasta P. C. protopopi și preoți spre știre și conformare.

Cluj, la 25 Ianuarie 1932.

Consiliul eparhial.